

Dorota Grabowska-Pieńkosz
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Sprawozdanie z konferencji naukowej
Pamięć w pedagogice
Toruń 1–2 marca 2016

A Report from the Scientific Conference,
“Memory in Pedagogy”,
Toruń, March 1st–2nd 2016

W dniach 1–2 marca 2016 roku odbyła się konferencja naukowa pt. *Pamięć w pedagogice*, zorganizowana przez Katedrę Historii Myśli Pedagogicznej i Katedrę Teorii Wychowania Wydziału Nauk Pedagogicznych UMK w Toruniu pod honorowym patronatem Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk, Towarzystwa Naukowego w Toruniu i Toruńskiego Koła Towarzystwa Historii Edukacji. Komitet Naukowy Konferencji reprezentowali: prof. zw. dr hab. Krzysztof Jakubiak; dr hab. Wiesław Jamrożek, prof. UAM; dr hab. Piotr Petrykowski, prof. UMK; prof. zw. dr hab. Andrzej Radzimiński; prof. zw. dr hab. Bogusław Śliwerski; prof. zw. dr hab. Władysława Szulakiewicz. W skład Komitetu Organizacyjnego weszli: dr Joanna Cukras-Stelągowska, dr Joanna Falkowska, dr Dorota Grabowska-Pieńkosz oraz dr Jarosław Horowski. Uczestnicy konferencji reprezentowali 18 ośrodków naukowych w kraju i 1 uniwersytet zagraniczny (Papieski Uniwersytet Salezjański w Rzymie). Pierwszego i drugiego dnia odbywały się obrady plenarne, które drugiego dnia zostały dopełnione rozważaniami podjętymi w trzech sekcjach.

SPI Vol. 19, 2016/3
ISSN 2450-5358
e-ISSN 2450-5366

Reports from the conferences

Sprawozdania z konferencji

Uroczystego otwarcia konferencji dokonał dr hab. Piotr Petrykowski, prof. UMK, Dziekan Wydziału Nauk Pedagogicznych UMK, kierownik Katedry Teorii Wychowania. W swym przemówieniu przypomniał historię Wydziału, nawiązując do jego obecnej struktury. Następnie zebranych gości powitała inicjatorka spotkania – prof. zw. dr hab. Władysława Szulakiewicz, kierownik Katedry Historii Myśli Pedagogicznej, która podkreśliła znaczenie kategorii pamięci w pedagogice, a także zwróciła uwagę na skutki związane z zapominaniem.

Pierwszego dnia konferencji odbyły się obrady plenarne, którym przewodniczyli dr hab. P. Petrykowski, prof. UMK oraz prof. zw. dr hab. W. Szulakiewicz. Konferencję otworzył referat prof. zw. dr hab. B. Śliwerskiego pt. *Pamięć społeczna a historyczna w pedagogice współczesnej*. Zaprezentowane zostały różne koncepcje pamięci, w szczególności pamięć społeczna, a także ukazano ich wartość we współczesnych badaniach pedagogicznych. Poza tym uwzględniony został potencjał poznawczy pamięci oraz skutki niewłaściwego wykorzystania źródeł z przeszłości. Następnie uczestnicy wysłuchali wystąpienia prof. zw. dr hab. Andrzeja Radzimińskiego zatytułowanego *Pamięć i brak pamięci, czyli jak manipuluje się przeszłością i współczesnością*. Zaprezentował on zachodzące zmiany w zakresie kategorii pamięci w badaniach historycznych poprzez przywołanie wybranych zdarzeń z przeszłości. Z kolei dr hab. P. Petrykowski, prof. UMK w referacie *Pamięć jako fundamentu poczucia wspólnoty i źródło sensu* przedstawił znaczenie nakazów pamiętania w tradycji judaistycznej. Kolejny prelegent dr hab. Bogusław Milerski, prof. ChAT, wystąpienie poświęcił *Anamnetycznemu wymiarowi kształcenia humanistycznego*, uwzględniając okoliczności związane z tego rodzaju kształceniem.

W drugiej części obrad plenarnych słuchacze wysłuchali referatu s. dr hab. Marii Opieli na temat znaczenia edukacji w zakresie pielęgnowania tradycji i ochrony dziedzictwa Edmunda Bojanowskiego. Sesję plenarną zakończyło wystąpienie prof. zw. dr hab. W. Szulakiewicz pt. *Spadek nie do odrzucenia. Pamięci mistrza poznawania przeszłości oświatowo-wychowawczej*, w którym podzieliła się wspomnieniami o wybitnym historyku oświaty prof. Czesławie Majorku, a dokładniej relacji mistrz-uczeń. Przedstawiła m.in., jakim był nauczycielem, w jaki sposób wypełniał obowiązki zawodowe, jak dbał o uprawianą dyscyplinę, a także jakie wymagania stawiał swoim uczniom.

Kolejny dzień konferencji rozpoczął się od obrad plenarnych, które zostały dopełnione referatami zaprezentowanymi w trzech sekcjach. Sesję plenarną prowadzili dr hab. Wiesław Jamrozka, prof. UAM, i prof. zw. dr hab. Władysława Szulakiewicz. Rozpoczęło ją wystąpienie dr hab. W. Jamrozka poświęcone *Dziedzictwu kulturowemu Polaków kresowych we współczesnej edukacji*. Prelegent przedstawił sytuację Polaków na dawnych Kresach Wschodnich oraz uwzględnił współczesne inicjatywy podejmowane w zakresie upamiętniania historii Kresów. Z kolei dr hab. Witold Chmielewski, prof. UJK, w referacie pt. *Kwestia podtrzymania tradycji i dziedzictwa kulturowego w założeniach edukacyjnych uchodźstwa w czasie drugiej wojny światowej* podkreślił znaczenie zachowania pamięci na temat dokonań Polaków na uchodźstwie w trakcie II wojny światowej. Następnie głos zabrała dr hab. Joanna Król z Uniwersytetu Szczecińskiego, prezentując problematykę dotyczącą *Modelowania zbiorowej pamięci historycznej młodego pokolenia Polski Ludowej i PRL w okresie stalinowskim 1948–1956*. Obrady plenarne zamknęło wystąpienie dr hab. Katarzyny Dormus, prof. UP, zatytułowane *Archiwum społeczne jako źródło wiedzy o przeszłości polskiej szkoły*. Prelegentka przedstawiła specyfikę tego rodzaju archiwów, okoliczności związane z ich powstawaniem, a także zasoby i zasady udostępniania zbiorów.

W ramach Sekcji I, kierowanej przez dr hab. Katarzynę Dormus, prof. AP, i dr Joannę Falkowską, podjęto rozważania dotyczące dwóch zasadniczych zagadnień. Uczestnicy konferencji mieli możliwość poznania dokonań różnych osób ze świata nauki, kultury i oświaty, w tym nauczycieli i reprezentantów różnych placówek oświatowych, celem ochrony przed zapomnieniem ich życia i działalności. Wątek ten podjęli: dr hab. Elżbieta Magiera, prof. US (*Twórcy szczecińskiej pedagogiki*), dr hab. Marta Urlińska, prof. UMK (*Połączeni wspólnymi ideami. Losy uczniów i nauczycieli LO im. E. Romera w Rabce*), dr Dorota Grabowska-Pieńkosz (*Pamiętnikarski obraz nauczycieli galicyjskich*), dr Ryszard Ślęczka (*Wspomnienia dyrektorów i nauczycieli o krakowskich szkołach zawodowych*). Drugi nurt dyskusji dotyczył polskiego dziedzictwa pedagogicznego zachowanego w różnych źródłach historycznych. Zagadnienie to pojawiło się w wystąpieniach: dr hab. Agnieszki Wałęgi, prof. UMK (*„Szkoła” wobec pytań o dziedzictwo polskiej teorii i praktyki pedagogicznej*), dr Anny Królikowskiej (*Pamięć szkoły w czasopiśmie chyrowskich*), dr Joanny Falkowskiej (*Dziedzictwo pedagogiczne polskich autorek drugiej połowy XIX wieku*).

W Sekcji II, kierowanej przez s. dr hab. Marię Opiełę i o. dra Andrzeja Pawła Biesia, tematyka prezentowanych referatów dotyczyła m.in. instytucji i osób (nauczycieli, wychowawców) odpowiedzialnych za pielęgnowanie pamięci historycznej, a także znaczenia pamięci w zakresie kształtowania tożsamości jednostkowej i zbiorowej. Problematyka ta znalazła odzwierciedlenie w wystąpieniach następujących uczonych: o. dra Andrzeja Pawła Biesia (*Pamięć o nauczycielach, wychowawcach i formatorach w nekrologach zakonnych z końca XVIII i początku XIX wieku*), s. dr Agnieszki Skrzypek (*Pamięć o dziedzictwie pierwszych pokoleń słuźebniczek źródłem kształtowania tożsamości Zgromadzenia Słuźebniczek Dębickich*), ks. dra Mirosława Wierzbickiego (*Zasłuźeni dla salezjańskich ośrodków wychowawczych. Przykład „Domu Młodzieży” w Trzcincu*), dr hab. Piotra Gołdyna (*Przejawy komemoracji nauczycieli na przykładzie Wielkopolski Wschodniej*), dr Marii Radziszewskiej i dr Anity Suchowieckiej (*Szkolne Izby Pamięci Narodowej na Warmii i Mazurach jako miejsc podtrzymywania tradycji i ochrony dziedzictwa kulturowego*), dr hab. Justyny Gulczyńskiej (*Wiara katolicka w świadomości polskiej młodzieży szkolnej lat 80. – kontekst tożsamościowy*). Natomiast zagadnienie dotyczące kształtowania i poszukiwania własnej tożsamości stała się przedmiotem dociekań podjętych przez następujących prelegentów: dr Barbarę Surmę (*Pamięć i narracja w kształtowaniu tożsamości kulturowej w pedagogice Marii Montessori*), dr Beatę Topij-Stempińską (*Pamięć rodzinna. W poszukiwaniu tożsamości*), dr Pawła Śpicę (*Rola pamięci rodzinnej w procesie kształtowania własnej tożsamości – doświadczenie autobiograficzne*).

Wiele interesujących zagadnień zaprezentowano również w Sekcji III, której przewodniczyły dr hab. Edyta Wolter, prof. UKSW, oraz dr Joanna Cukras-Stelągowska. Prowadzony dyskurs dotyczył edukacyjnego wymiaru pamięci, ze szczególnym zwróceniem uwagi na treść, formę i zasady kształtowania pamięci oraz tzw. „wychowania do pamięci”. Tego rodzaju problematyka była przedmiotem rozważań m.in. dra Jana Rysia (*Rola tradycji w wychowaniu żołnierskim w XVI–XVII wieku*), dr hab. Kazimiery Jaworskiej (*Dziedzictwo Piastów Śląskich w świadomości uczniów pierwszego powojennego liceum ogólnokształcących w Legnicy*), dr hab. Edyty Wolter, prof. UKSW (*Pamięć historyczna jako podstawa świadomości ekologicznej w XXI wieku*), dr Katarzyny Kochan (*Edukacja domowa w Polsce – tradycje*

i współczesność), dr Anety Bołdyrew (*Pamięć o dziejach „małej ojczyzny”*. *Edukacyjne i wychowawcze walory historii regionalnej i lokalnej*). Natomiast pozostali prelegenci ukazali znaczenie wybranych wartości i kategorii w procesie wychowania do pamięci. Wśród nich należy wymienić: dra hab. Jerzego Kochanowicza, prof. DSW (*Edukacyjne aspekty pamięci o Sprawiedliwych wśród Narodów Świata*), dr Joannę Cukras-Stelągowską (*Świat wartości żydowskich w przekazie między-pokoleniowym*), dra Jarosława Horowskiego (*Pamięć jako fundament roztropności*).

Ostatni punkt konferencji został poświęcony podsumowaniu rozważań podjętych w trzech sekcjach, których dokonali ich przewodniczący: dr hab. Katarzyna Dormus, prof. AP, o. dr Andrzej Paweł Bieś oraz dr hab. Edyta Wolter, prof. UKSW. Po wysłuchaniu sprawozdań nastąpiło uroczyste pożegnanie uczestników konferencji przez prof. zw. dr hab. W. Szulakiewicz oraz dra hab. P. Petrykowskiego. Warto zaznaczyć, że mimo wielu znaczących wystąpień zaprezentowanych podczas konferencji pt. *Pamięć w pedagogice*, problematyka ta pozostaje wciąż aktualna i otwarta na kolejne rozważania, niezwykle istotne dla współczesnych, jak i przyszłych pokoleń.

ADRES DO KORESPONDENCJI

Dr Dorota Grabowska-Pieńkosz
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Wydział Nauk Pedagogicznych
Katedra Historii Myśli Pedagogicznej
dogra@umk.pl